

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова)**

Парламентська діяльність

освітньо-професійна програма Зв'язки з громадськістю
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
освітній ступінь Магістр
інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Розробник: Тетяна ЩЕТИНІНА,
доцент кафедри публічного управління та
адміністрування, кандидат історичних наук, доцент

Гарант: Олександр ДОРОФЄЄВ,
професор кафедри публічного управління та
адміністрування, доктор економічних наук, професор

Полтава 2022 р.

Назва навчальної дисципліни	Парламентська діяльність
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова фахова
Назва структурного підрозділу	Кафедра публічного управління та адміністрування
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Щетініна Тетяна Олексіївна, кандидат історичних наук, доцент <i>Контакти:</i> ауд. 494 (навчальний корпус № 4); <i>e-mail:</i> tetiana.shchetinina@pdaa.edu.ua; <i>сторінка викладача на сайті ПДАУ:</i> https://www.pdau.edu.ua/people/shchetinina-tetyana-oleksiyivna
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність Освітня програма	281 Публічне управління та адміністрування ОПП Зв'язки з громадськістю
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	«Публічне управління», «Управління персоналом в організаціях публічної сфери» та «Адміністративний менеджмент», що є складовими вступного фахового випробування за ОПП Зв'язки з громадськістю

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти комплексного уявлення про становлення парламентаризму, характер та зміст парламентської діяльності в Україні та світі.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- освоєння здобувачами вищої освіти понятійного апарату дисципліни, основних теорій та концепцій, опанування та особливостей реалізації парламентаризму за кордоном.
- формування у здобувачів вищої освіти понятійного апарату дисципліни, основних теорій та концепцій парламентаризму;
- опанування засад діяльності українського парламенту, розуміння функцій парламенту, процесів формування парламентом державної політики та впливу парламенту на діяльність органів публічного управління в державі;
- дослідження особливостей парламентської діяльності у зарубіжних країнах.

Компетентності:	
загальні:	фахові:
ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.	ФК 02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери. ФК 03. Здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням

ЗК 04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні. ЗК 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.	сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування. ФК 07. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування. ФК 10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.
---	--

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.
ПРН 02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.
ПРН 11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

Програма та структура навчальної дисципліни

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	281 ПУА_мд_2022				281 ПУА_м_з_2022 [1] (Л.Н.)			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с. р.	л		п	с. р.	
Тема 1. Парламентаризм як політичний інститут: теоретико-методологічні підходи вивчення	13	2	2	9	12	2	–	10
Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	12	4	–	8	13	–	–	13
Тема 3. Структура сучасних парламентів. Сучасні моделі парламентаризму	14	4	2	8	12	2	–	10
Тема 4. Витоки українського парламентаризму. Парламентаризм в Україні за радянських часів та в новітній період	12	4	–	8	12	–	–	12
Тема 5. Верховна Рада України. Внутрішня організація Верховної Ради	12	4	–	8	12	2	–	10
Тема 6. Депутатський корпус. Правовий	12	4	–	8	13	–	–	13

статус народного депутата України.								
Тема 7. Законотворчий процес як основна функція парламенту	12	2	2	8	12	–	2	10
Тема 8. Контрольна функція парламенту	12	2	2	8	12	–	2	10
Тема 9. Установча функція парламенту	12	2	2	8	13	–	–	13
Тема 10. Парламентська діяльність Європейського Союзу. Парламентська Асамблея Ради Європи. Міжпарламентське співробітництво країн.	12	2	2	8	12	2	–	10
Тема 11. Модернізація парламенту та моніторинг парламентської діяльності.	12	2	2	8	12	2	–	10
у т. ч. індивідуальне завдання – контрольна робота	–	–	–	–	20	–	–	20
Усього годин	135	32	14	89	135	10	4	121

Оцінювання результатів навчання:

У межах кожної з форм контролю результатів навчання з дисципліни «Парламентська діяльність» здобувачі вищої освіти опановують програмні результати навчання (ПРН 01; ПРН 02; ПРН 11) у рівній мірі.

Для денної форми навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	ведення конспекту лекцій	виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	тести	контрольна робота	
ПРН 01	5	12	11	2	3	33
ПРН 02	5	12	11	2	3	33
ПРН 11	6	11	11	2	4	34
Разом	16	35	33	6	10	100

Для заочної форми навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	ведення конспекту лекцій	виконання завдань на практичних заняттях	контрольна робота	
ПРН 1	6	10	17	33
ПРН 2	6	10	17	33
ПРН 11	6	10	18	34
Разом	18	30	52	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Для денної форми навчання (281ПУА_мд_2022)

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом по темі												
	Ведення конспект у лекцій	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Тести	Контрольна робота													
Тема 1. Парламентаризм як політичний інститут: теоретико-методологічні підходи вивчення	1	–	3	6	5	4												
Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	1	5	3			6	5	10										
	1																	
Тема 3. Структура сучасних парламентів. Сучасні моделі парламентаризму	1	5	3					6	5	10								
	1																	
Тема 4. Витоки українського парламентаризму. Парламентаризм в Україні за радянських часів та в новітній період	1	5	3							6	5	10						
	1																	
Тема 5. Верховна Рада України. Внутрішня організація Верховної Ради	1	5	3									6	5	10				
	1																	
Тема 6. Депутатський корпус. Правовий статус народного депутата України	1	5	3											6	5	10		
	1																	
Тема 7. Законотворчий процес як основна функція парламенту	1	5	3	6	5											9		
Тема 8. Контрольна функція парламенту	1	5	3			6	5									9		
Тема 9. Установча функція парламенту	1	–	3													6	5	4
Тема 10. Парламентська діяльність Європейського Союзу. Парламентська Асамблея Ради Європи. Міжпарламентське співробітництво країн.	1	–	3					6	5									4
Тема 11. Модернізація парламенту та моніторинг парламентської діяльності.	1	–	3							6	5							4
Всього по темам	16	35	33															×
Тести	×	×	×									6	×					6
Контрольна робота	×	×	×									×	10					10
Разом	16	35	33									6	10	100				

Для заочної форми навчання (281 ПУА_мд_2022 [1] (л. н.))

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на практичних заняттях	Тести	Контрольна робота	
Тема 1. Парламентаризм як політичний інститут: теоретико-методологічні підходи вивчення	5	–	5	50	5
Тема 2. Формування класичних теорій парламентаризму	–	–			–
Тема 3. Структура сучасних парламентів. Сучасні моделі парламентаризму	5	–			5
Тема 4. Витоки українського парламентаризму. Парламентаризм в Україні за радянських часів та в новітній період	–	–			5
Тема 5. Верховна Рада України. Внутрішня організація Верховної Ради	5	–			5
Тема 6. Депутатський корпус. Правовий статус народного депутата України	–	–			–
Тема 7. Законотворчий процес як основна функція парламенту	–	10			10
Тема 8. Контрольна функція парламенту	–	10			10
Тема 9. Установча функція парламенту	–	–			–
Тема 10. Парламентська діяльність Європейського Союзу. Парламентська Асамблея Ради Європи. Міжпарламентське співробітництво країн	5	–			5
Тема 11. Модернізація парламенту та моніторинг парламентської діяльності.	5	–			5
Всього за темами	25	20	×	45	
Тести	×	×	5	×	5
Контрольна робота	×	×	×	50	50
Разом	25	20	5	50	100

Шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Ведення конспекту лекцій

Кількість балів		Критерії оцінювання
Денна форма навчання	Заочна форма навчання	
0	0	завдання не виконано (незалежно від присутності чи відсутності на лекції здобувач вищої освіти не конспектував лекційні матеріали)
0,5	1-2	здобувач вищої освіти не повністю підготував конспект лекції (менше 50 %); за змістом конспект позбавлений логічності та послідовності викладу матеріалу або конспект носить уривчастий характер; роботу оформлено не належним чином або виконано та подано на перевірку несвоєчасно
0,75	3-4	здобувачем вищої освіти виклав матеріал лекції логічно та послідовно; конспект виконано та оформлено охайно, естетично; конспект лекцій систематично та своєчасно було подано на перевірку. Але окремі питання лекцій розкрито поверхнево; конспект в цілому позбавлений особистих висновків здобувача.
1	3	здобувачем вищої освіти виклав матеріал лекції логічно та послідовно; конспект виконано та оформлено охайно, естетично; у конспекті відображено власні питання, зауваження, міркування, висновки здобувача; конспект лекцій систематично та своєчасно було подано на перевірку

Виконання завдань на практичних заняттях

Кількість балів		Критерії оцінювання
Для денної форми навчання	Для заочної форми навчання	
0	0	завдання не виконано
1	1 – 3	здобувач вищої освіти не виявляє знань при виконанні більшої частини завдань; викладає матеріал не повно, поверхнево і непереконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у письмовому або мовленнєвому оформленні відповіді (недостатнє володіння термінологією)
2	4 – 5	здобувач вищої освіти не виявляє знань при виконанні більшої частини завдань; викладає матеріал не повно, поверхнево і непереконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у письмовому або мовленнєвому оформленні відповіді (недостатнє володіння термінологією); допускається суттєвих помилок або ним виконано, хоча і правильно, менше 50 % завдань
3	6 – 7	здобувач вищої освіти демонструє знання і розуміння основних положень теми, але викладає матеріал не досить повно, обґрунтовуючи свої висновки, користується лише матеріалами лекції або підручника
4	8 – 9	здобувач вищої освіти ґрунтовно і в повному обсязі виконує всі види

		завдань на практичних заняттях, демонструє розуміння сутності матеріалу, логічність та самостійність у його викладі
5	10	здобувач вищої освіти ґрунтовно і в повному обсязі виконує всі види завдань на практичних заняттях, демонструє розуміння сутності матеріалу, логічність та самостійність у його викладі; посилається на факти та матеріали, які знайдено та опрацьовано самостійно, додатково до рекомендованих джерел; аргументовано обґрунтовує свою думку

Виконання завдань самостійної роботи (для денної форми навчання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
0	завдання не виконано
0,5	здобувач вищої освіти не повністю виконав завдання для самостійного опрацювання (менше 50 %); роботу оформлено не належним чином або виконано та подано на перевірку несвоєчасно, відповіді носять формальний характер та не розкривають суті питання
1	здобувач вищої освіти не повністю виконав завдання для самостійного опрацювання (менше 75 %); роботу оформлено не належним чином або виконано та подано на перевірку несвоєчасно, відповіді лише частково розкривають суть питання
2	здобувачем вищої освіти виконано усі завдання, винесені на самостійну роботу; результати самостійної роботи викладені логічно та послідовно; оформлення роботи виконано належним чином
3	здобувачем вищої освіти виконано усі завдання, винесені на самостійну роботу; результати самостійної роботи викладені логічно та послідовно; оформлення роботи виконано належним чином; викладений матеріал характеризується як самостійний аналіз автора; опрацьовано належну кількість інформаційних джерел

Розв'язування тестів (для денної форми навчання)

Кількість балів		Критерії оцінювання
Для денної форми навчання	Для заочної форми навчання	
281 ПУА_мд_2022	281ПУА_мз_2022 [1] (л. н.)	
0	0	вказано неправильну відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповіді на тест не надано взагалі
1-2	1	із 50 запропонованих тестів правильну відповідь надано на 10
3	2	із 50 запропонованих тестів правильну відповідь надано на 20
4	3	із 50 запропонованих тестів правильну відповідь надано на 30
5	4	із 50 запропонованих тестів правильну відповідь надано на 40
6	5	із 50 запропонованих тестів правильну відповідь надано на 50

Написання контрольної роботи (для денної форми навчання)

Кількість балів	Критерії оцінювання
0	питання контрольної роботи не підготовлено
1	питання контрольної роботи не розкрито за сутністю та змістом; підготовлена здобувачем вищої освіти відповідь не дозволяє сформулювати уявлення про стан засвоєння ним матеріалу з навчальної дисципліни
2	питання контрольної роботи розкрито лише частково; здобувач вищої освіти продемонстрував знання основної термінології, але відсутні ознаки аналізу, самостійності висновків
3	питання контрольної роботи розкрито у повному обсязі за обсягом і змістом; але в цілому здобувач вищої освіти демонструє лише знання основ теоретичного матеріалу, не може навести приклади, не володіє інформацією про стан парламентської діяльності в українській та світовій практиці
4	питання контрольної роботи розкрито у повному обсязі за обсягом і змістом; відповідь носить аналітичний характер лише частково, відповіді бракує самостійної думки здобувача вищої освіти у викладі матеріалу та підготовці висновків
5	питання контрольної роботи розкрито у повному обсязі за обсягом і змістом; відповідь має аналітичний характер, продемонстровано самостійність у викладі матеріалу та підготовці висновків

Написання контрольної роботи (для заочної форми навчання)*

Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне питання	
0	питання контрольної роботи не виконано
1-3	питання контрольної роботи розкрито не у повному обсязі або його зміст не відповідає суті питання, текст не послідовний, містить суттєві помилки, оформлено не охайно
4-6	питання контрольної роботи розкрито лише частково, відсутній самостійний аналіз матеріалів, переважають цитати з підручників, виклад уривчастий, не систематизований, не достатній за обсягом і змістом
7-10	питання контрольної роботи в основному розкрито, але відсутній самостійний аналіз матеріалів, переважають цитати з підручників, виклад послідовний, але не достатній за обсягом
11-13	питання контрольної роботи розкрито у повному обсязі, проведено ґрунтовний самостійний аналіз матеріалів, виклад систематизований та послідовний, у списку використаних джерел відображено переважно підручники та монографії, відсутні посилання на публікації у періодичних виданнях
14-15	питання контрольної роботи розкрито у повному обсязі, проведено ґрунтовний самостійний аналіз матеріалів, виклад систематизований та послідовний, у списку використаних джерел відображено останні публікації з питань контрольної роботи, загальне оформлення роботи має естетичний вигляд
Всього 30 балів (два питання по 15 балів)	
Завдання	
0	завдання контрольної роботи не виконано
1-4	завдання контрольної роботи виконано не у повному обсязі, суть завдання не розкрито, мають місце суттєві помилки, оформлення неохайне
5-8	завдання контрольної роботи виконано майже у повному обсязі, але мають місце значні неточності, виклад матеріалу позбавлений самостійності
9-11	завдання контрольної роботи виконано у повному обсязі, зміст відповідає суті

	завдання, але трапляються певні неточності, виклад матеріалу позбавлений самостійності
12-15	завдання контрольної роботи виконано у повному обсязі, зміст відповідає суті завдання, але виклад матеріалу позбавлений самостійності
16-18	завдання контрольної роботи виконано у повному обсязі, зміст відповідає суті завдання, виклад матеріалу носить самостійний характер
19-20	завдання контрольної роботи виконано у повному обсязі, зміст відповідає суті завдання, виклад матеріалу носить самостійний аналітичний характер
21-20	завдання контрольної роботи виконано у повному обсязі, зміст відповідає суті завдання, виклад матеріалу носить самостійний аналітичний характер, містить графічний матеріал (схеми, таблиці, діаграми), який виконано та оформлено на високому рівні

Завдання – 20 балів

Загальна кількість балів за контрольну роботу – 50 балів

*** виконання всіх складових контрольної роботи обов'язкове**

Шкала та критерії оцінювання результатів навчання (узагальнення)

Рівень критерію	Межі оцінювання	Опис критерію	Форми контролю	Оцінка в балах	
				для денної форми навчання	для заочної форми навчання
Високий	від 90 % до 100 %	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє для виконання творчих завдань демонструвати результати навчання; навчальна діяльність позначена вмінням в усній та письмовій формі самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти закономірності, робити вмотивовані висновки та відстоювати особисту позицію. Програмні результати навчання (ПРН 01; ПРН 02; ПРН 11) на даному рівні досягнуті у повному обсязі.	ведення конспекту лекцій	1	5
			виконання завдань на практичних заняттях	5	10
			виконання завдань самостійної роботи	3	×
			тести	6	5
			контрольна робота	5	14-15/ 19-20
Середній	від 75 % до 89 % балів	Знання здобувача вищої освіти при досягненні даного рівня дозволяють демонструвати істотні ознаки понять, явищ, розуміти та коментувати в усній та/або письмовій формі зв'язки між ними; здобувач вміє пояснити основні закономірності; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо); вміє робити висновки та виправляти допущені помилки, що дозволяє демонструвати в стандартних ситуаціях результати навчання. Проте, здобувачеві вищої освіти бракує власних суджень та системності висновків. Програмні результати навчання (ПРН 01; ПРН 02; ПРН 11) на даному рівні здобувачем вищої освіти в цілому досягнуті.	ведення конспекту лекцій	0,75	4
			виконання завдань на практичних заняттях	4	8-9
			виконання завдань самостійної роботи	2	×
			тести	4-5	4
			контрольна робота	3-4	11-13/ 16-18

Достатній	від 60 % до 74 %	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, за зразком виконує завдання як в усній так і в письмовій формі; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності, що дозволяє демонструвати лише частково аналіз процесів та явищ, вміння робити узагальнення, висновки позбавлені самостійності, відчувається розрив між набутими знаннями та їх практичним застосуванням. Програмні результати навчання (ПРН 01; ПРН 02; ПРН 11) на даному рівні здобувачем вищої освіти в основному досягнуті.	ведення конспекту лекцій	0,5	2
			виконання завдань на практичних заняттях	3	6-7
			виконання завдань самостійної роботи	1	×
			тести	3	3
			контрольна робота	2	5-10/ 9-15
Низький	до 60 % балів	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення програмних результатів навчання (ПРН 1; ПРН 2; ПРН 11)	ведення конспекту лекцій	0	0
			виконання завдань на практичних заняттях	0-1	0-5
			виконання завдань самостійної роботи	0	×
			тести	0-2	0-2
			контрольна робота	0-1	0-4/0-8

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 135.

Кількість кредитів – 4,5.

Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Під час опанування навчальної дисципліни «Парламентська діяльність» здобувач вищої освіти повинен дотримуватись норм *академічної доброчесності*, визначених Кодексом академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та Кодексом про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Письмові роботи (аналітична записка (для денної форми навчання) та контрольна робота (для заочної форми навчання)) перевіряються здобувачем вищої освіти на наявність плагіату самостійно і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час виконання контрольної роботи заборонено (у

т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Здобувачі вищої освіти можуть використовувати Мобільні пристрої дозволяється використовувати для збору інформації лише для виконання завдань на практичних заняттях.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:
Презентації, відеоматеріали.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

Законодавчі акти

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 р. (редакція від 01.01.2020 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#top> (дата звернення: 25.08.2022 року).
2. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04 квітня 1995 р. № 116/95-ВР (редакція від 11.04.2022 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text> (дата звернення: 25.08.2022 року).
3. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. № 1861-VI (редакція від 05.08.2021 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 25.08.2022 року).
4. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII (редакція від 24.02.2021 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text> (дата звернення: 25.08.2022 року).
5. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР (редакція від 16.07.2021 р.). *Верховна Рада України. Законодавство України: інформаційно-пошукова система*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.08.2022 року).

Навчально-наукова література

1. Бандурка О., Древаль Ю. Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток : монографія. Х., 1999. 288 с.
2. Верховна Рада України : інформаційна довідка / авт.-упоряд. В. О. Зайчук. Вип. 3. К. : Парлам. вид-во, 2006. 254 с.
3. Георгіца А. З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії і практики. Чернівці: Чернівецький держ. ун-т ім. Ю. Федьковича, 1998. 484 с.
4. Гошовська В.А. Парламентаризм : підручник. К. : НАДУ, 2016. 672 с.
5. Журавський В. Український парламентаризм на сучасному етапі: теоретико-правовий аспект : монографія. К., 2001. 248 с.
6. Кислий П. Становлення парламентаризму в Україні: на тлі світового досвіду. К. : Абрис, 2000. 414 с.
7. Конституційні засади державотворення і правотворення в Україні: проблеми теорії і практики : зб. наук. ст. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. 250 с.
8. Конституційне право України : навч. посібн. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філянїна. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ,

2017. 293 с.

9. Конституційне право України: посіб. для підгот. до іспитів. Вид. 5-те, перероб. та допов. / Барабаш Ю.Г. та ін. Харків: Право, 2018. 387 с.

10. Конституційне право України: посіб. для підготовки до іспитів / Ю.Г. Барабаш, Л.К. Байрачна, І.І. Дахова та ін. Харків: Право, 2015. 328 с.

11. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. / М. В. Афанасьєва, Ю. Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан та ін. за заг. ред. М.В. Афанасьєвої, А.А. Єзерова. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.

12. Конституційне право України: підручник. Вид. 10-те (ювілейне): перероб. та доп. Ужгород: РІК-У, 2020. 504 с.

13. Орленко В. І., Орленко В. В. Історія держави і права зарубіжних країн : посіб. для підготов. до іспитів; 3-тє вид. К. : Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. 244 с.

14. Основи вітчизняного парламентаризму: підруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В.А.Гошовської. К. : НАДУ, 2012. Т.2. 340 с. (Бібліотека магістра).

15. Павленко Р. Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід. К. : Видавн. дім "КМ Академія", 2002. 252 [3] с.

16. Парламентаризм та парламентська діяльність: словник-довідник / уклад. В.А.Гошовська та ін.; за заг. ред. д. політ.н., проф. В.А.Гошовської. К. : НАДУ, 2012. 228 с.

17. Парламентська діяльність: цінності, стандарти, компетентність: Словник основних термінів / за заг. ред. проф. Гошовської В.А. / Авт. кол. К. : НАДУ, 2016. 153 с. Серія «Бібліотека народного депутата». Основи вітчизняного парламентаризму : підр. для вищих навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В. А. Гошовської. К. : НАДУ, 2012. Т. 1. 408 с. (Бібліотека магістра).

18. Реєнт О. Розвиток парламентаризму в Україні. К.: Ін-т історії України НАН України, 2005. 125 с.

19. Словська І.Є. Конституційно-правовий статус парламенту – Верховної Ради України: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 335 с.

20. Теорія та історія вітчизняного парламентаризму : монографія / за заг. ред. В.А.Гошовської. К. : НАДУ, 2013. 368 с.

21. Українократія – українська політична альтернатива. Політологічне есе. Львів : Вид. Мосейчука В.В., 2011. 80 с.

22. Український парламентаризм: минуле і сучасне / за ред. Ю. Шемшученка. К., 1999. 368 с.

23. Цінності, стандарти, компетентність у парламентській діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В.А.Гошовської. К. : НАДУ, 2016. 193 с. Серія «Бібліотека народного депутата».

24. Шляхтун П. П. Парламентаризм: словник-довідник. К. : Парлам. вид-во, 2003. 230 с.

Допоміжні

1. Белов Д.М. Прийняття та перегляд Основного закону: окремі аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2011. Випуск 16. С. 59-61.*

2. Белов Д.М. Проблеми реформування української моделі державної влади. *Вісник Запорізького національного університету. Серія Юридичні науки. 2012. № 2, ч. 1. С. 57-62.*

3. Белов Д.М. Реформування державної влади в Україні: аналіз положень Основного закону України. *Форум права. 2012. № 1. С. 82-87.*

4. Великий енциклопедичний юридичний словник/ за ред. Ю. С. Шемшученка. К. : Юрид. думка, 2007.

5. Євтушенко О. Н. Принцип поділу влади та його вплив на формування демократичної моделі державної влади: зарубіжний досвід і Україна. *Наукові праці. Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Політологія. 2009. №. 110. Вип. 97. С. 89-94.*

6. Забарський В.В. Принцип поділу влади в українському державотворенні. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. №. 2. С. 29-34.
7. Задорожня Г. В. Конституційне право України: навчальний посібник. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту “НАУ-друк”, 2009. 128 с.
8. Заруба В. М. Історія держави і права України: навчальний посібник. К. : Істина, 2006. 416 с.
9. Захарченко П.П. Історія держави і права України: навчальний посібник для дистанційного навчання. К. : Університет «Україна», 2005. 385 с.
10. Енциклопедичний словник з державного управління / [уклад. : Ю. П. Сурмін, В.Д.Бакуменко, А. М. Михненко та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю.П.Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
11. Іванов В.М. Історія держави і права України: підручник. К.: КУП НАНУ, 2013. 350 с.
12. Історія держави і права України. Академічний курс. У 2 т. / За ред. В. Я. Тація. К.: Основа, 2003. 420 с.
13. Історія держави і права України : підручник / за заг. ред. А. С. Чайковського. К. : Юрінком Інтер, 2003. 512 с.
14. Кравченко В. В. Конституційне право України : навчальний посібник [6- те вид., випр. та допов.]. К.: Атіка, 2008. 592 с.
15. Куцин Я. М. Інститут парламентського контролю: основний чинник у сфері контролю за дотриманням основних прав і свобод людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Вип. 40, т.1. С. 45-50.
16. Куцин Я. М. Парламентський контроль – основний чинник ефективності принципу «стримувань і противаг». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 46, т.1. С. 36-41.
17. Куцин Я. М. Шляхи вдосконалення нормативно-правового закріплення прав опозиції у сфері здійснення парламентського контролю в Україні: порівняльно-правове дослідження. *Visegrad journal on human rights*. 2018. № 3/1. С. 103-108.
18. Куцин Я. М. Якість законотворчого процесу в Україні як основний чинник ефективності парламентського контролю. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 6. С. 54-58.
19. Литвинов О. М. Межі конституційного контролю у провадженнях за конституційними поданнями та конституційними скаргами: теоретичні аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_1_4/
20. Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник; 2-ге вид., переробл. та дооп. К. : Правова єдність : Алерта, 2010. 432 с.
21. Політологічний енциклопедичний словник. А – Я / НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; Укр. асоціація політологів ; за ред. Ю. С. Шемшученка та ін. ; упоряд. В. П. Горбатенко. 2-е вид., допов. і переробл. К. : Генеза, 2004. 735 с.
22. Сурай І.Г. Сутнісні ознаки сучасного парламентаризму. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 1(49). С. 1-5.
23. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: навчальний посібник. К. : Атіка, 2011. 520 с.
24. Управління суспільним розвитком : словник-довідник / за заг. ред. А. М. Михненка, В.Д. Бакуменка. К. : Вид-во НАДУ, 2006. 210 с.
25. Чушенко В. І., Заяць І. Я. Конституційне право України : підручник; за заг. ред. проф. В. І. Чушенка; [2-ге вид., допов. і переробл.]. К. : Ін Юре, 2009. 547 с.
26. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник. К. : Юрінком Інтер, 2008. 472 с.
27. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм. К. : Юрид. фірма “Салком”; Юрінком Інтер, 2006. 560 с.
28. Шляхтун П. П. Конституційне право України: підручник. К.: Освіта України, 2008. 592 с.

29. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст. К.: Критика, 2002. 416 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Верховна Рада України : офіційний веб-портал. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 30.08.2022).
2. Національне агентство України з питань державної служби (НАДС): офіційний сайт. URL: <https://nads.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2022).
3. Юристконсульт : Народний правовий портал (Коментовані кодекси, науково-практичні коментарі чинного законодавства). URL: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks.html> (дата звернення: 30.08.2022).
4. Електронна юридична бібліотека. URL: <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka> (дата звернення: 30.08.2022).
5. Студентський юридичний портал України. URL: http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/41 (дата звернення: 30.08.2022).
6. EuroNest Parliamentary Assembly : офіційний сайт. URL: <http://www.europarl.europa.eu/euronest/en/home.html> (дата звернення: 25.08.2020).
7. Лабораторія законодавчих ініціатив: громадська організація : офіційний сайт. URL: <http://parlament.org.ua/> (дата звернення: 30.08.2022).
8. Інститут Законодавства Верховної Ради України : офіційний сайт. URL: <http://instzak.rada.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2022).